

СОЦІАЛЬНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ І ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Твердохліб А. В.

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України, Київ (Україна)
e-mail: amilifaro@gmail.com

Війна, яку веде РФ проти України, має надзвичайно руйнівний вплив на всі сфери суспільства. Вона призводить до значних втрат не лише в економічному плані, але і завдає серйозної шкоди фізичному та психічному здоров'ю населення. Мільйони людей стикаються з травмами, як фізичними, так і психологічними, що є наслідком безпосередніх бойових дій, втрати близьких та розлуки, а також тривалого стресу від загрози насильства.

За оцінками експертів, до 40–50 % українців можуть потребувати психологічної допомоги через травми, викликані війною. Зокрема, серед військових та ветеранів це число становитиме приблизно 1,8 мільйона, серед людей похилого віку – 7 мільйонів, а серед дітей та підлітків – приблизно 4 мільйони [1].

Міністр охорони здоров'я Віктор Ляшко зазначає, що війна призводить до «старіння» населення на 10–15 років через збільшення захворювань, що раніше були характерні для старшого віку [2]. Війна негативно позначається на загальному стані здоров'я. Наприклад, кількість випадків інсультів зросла в осіб середнього віку, адже інсульти «помолодшали» на 10–15 років, зокрема й через стрес і тривогу, викликані війною [3].

Соціальний добробут населення також зазнає істотних змін, оскільки війна викликає дезінтеграцію громадських зв'язків і зменшує рівень соціальної підтримки. Люди часто втрачають свої домівки, багато з них стають внутрішньо переміщеними особами, що підриває соціальні мережі, які раніше забезпечували їм стабільність і підтримку. В умовах війни багато сімей стикаються з економічними труднощами, зокрема безробіттям та зростанням вартості життя, що ще більше ускладнює їхній добробут.

Отже, війна призводить до зниження рівня життя та економічної нестабільності. Люди втрачають свої домівки і джерела доходу, що ускладнює доступ до медичних послуг. За даними ООН, війна також створює серйозні бар'єри для отримання необхідної медичної допомоги в зоні активних бойових дій та поруч [4].

Отже, війна має тривалі наслідки для соціальної та економічної стабільності суспільства. Це підкреслює важливість термінових заходів для підтримки населення, включно з медичною допомогою, психологічною підтримкою та програмами соціальної інтеграції, які можуть допомогти зменшити наслідки війни та відновити добробут людей.

У контексті глобальних конфліктів, зокрема війни в Україні, дослідження соціальної резильєнтності набуває особливої актуальності. Це допомагає виявити

фактори, які сприяють або перешкоджають адаптації та відновленню, що є критично важливим для формування політики соціального захисту.

Соціальна резильєнтність – це здатність соціальних систем протистояти стресам і потрясінням, адаптуватися до них і відновлюватися після них. Вона включає в себе механізми підтримки, взаємодії та солідарності в громадах.

Дослідження соціальної резильєнтності допомагає виявити механізми, що сприяють адаптації громад до кризових умов, а також формувати ефективні програми підтримки, особливо для вразливих груп. У контексті війни в Україні важливо розуміти, як підтримувати добробут населення та відновлення соціальних зв'язків. Дослідження також сприяє формуванню політики соціального захисту, що відповідає на потреби населення в умовах тривалих криз.

Вивчення соціальної резильєнтності також сприяє виробленню програм і стратегій, які є ефективними та підтримують добробут населення під час і після війни. Це включає заходи, спрямовані на відновлення соціальних зв'язків, покращення доступу до ресурсів і послуг, а також підтримку психологічного здоров'я. Прикладом такого кейсу є Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» – ініціатива першої леді Олени Зеленської. Ця програма має на меті створення якісної системи надання послуг у сфері психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування про ментальне здоров'я в Україні. Програма також спрямована на підвищення обізнаності про важливість психічного здоров'я, забезпечення доступу до психологічних послуг і підтримки для всіх, хто її потребує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Як війна впливає на ментальне здоров'я українців. *Слово і діло*. 2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/09/17/infografika/suspilstvo/yak-vijna-vplyvaye-mentalne-zdorovya-ukrayinciv>
2. Ляшко В. Війна в Україні матиме критичні наслідки для психічного здоров'я людей. *Уніан*. 2022. URL: <http://surl.li/kfcgda>
3. Через війну та стрес інсульти «помолодшали» на 10–15 років. *Суспільне Львів*. 2024. URL: <https://suspihne.media/lviv/773929-cerez-vijnu-ta-stres-insulti-pomolodsali-na-10-15-rokiv-ak-zapobigti-hvorobi/>
4. Оцінка впливу війни на людей. UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-vplyvu-viyny-na-lyudey>